

Landskap: Småland Upptecknat av: Edla Jonasson
 Härad: Sunnerbo Adress: Gryshult, Hinneryd.
 Socken: Hinneryd Berättat av: Diverse personer, ang.
 inne i samlingen.
 Uppteckningsår: 1932. Född år i

Uppteckningen rör

sid.

Sägen om kungasönderna, som dödade sina tre systrar.	1-2
Trollkunnigegubbe.	3-4
Mästertjuv.	5-6.
En bakvänd visa.	7-8.
Psalm: "O människa betänk all stund....."	9-13.

13 sid.

4768

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Sägen om kungasönderna, som dödade sina systrar.

I

En sägen som är berättad av min moders farfar, Nils Flagg, född 1773. Deltog i krigen under Gustav IV Adolfs regering.

Sägningen har följande lydelse:

Under folkungatiden bodde i Groeryd en kung, som hade tre söner och tre döttrar. När barnen voro små kom till kungsgården en vandrerska, som sade att när barnen blevo stora, skulle något hemskt hända, bröderna skulle då döda sina systrar. Men kungen svor på att så skulle icke ske. Därför lät han sända sina söner långt bort till främmande land. De voro borta många år, men en juldagsmorgon kommo de hemvandrande, de hade ämnat hinna hem till julafton, men hade blivit något förse- nade, de voro utblottade. Döttrarna skulle rida till Torpa kyrka till ottesången. På vägen mellan hemmet och Torpa mötte de sina bröder, men kände ej igen varandra, När bröderna sågo att det var tre flickor kommo de strax överens om att döda dem. De sade till varandra, om vi dödar dessa flickor, så kan vi komma ridande hem, och deras fina kläder, skall vi giva våra systrar.

Skriv endast på denna sida!

4768

Så dödade de dem, och begravde dem i mossen strax in-
vid vägen, och där upprann tre sjöar, vilka allt sedan
dess kallas Syster-sjöar. De två sjöarna hava gått till-
sammans och sägnen berättar att när alla tre sjöarna gått
tillsammans är det slut med världen. Sedan togo de häs-
tarna och redo hem. Kungens förfäran blev stor, då
han igenkände sina hästar och sina döttrars kläder. Då
han nu förstod, att det gått såsom vandrerskan hade
sagt, blev han mycket vemodig, sadlade sin häst, red
ut i en mosse, och även där är än i dag en sjö.

Syster Sjöar äro belägna öster om gamla landsvägen
mellan Hinneryd och Torpa.

Upptecknat av Edla Jonasson född 1892

adr. Gryshult, Hinneryd.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2

4768

Detta har berättats av mina föräldrar om en man som hette Simon boende i Torp, och hade han förmåga, att med andemakter uträtta vad som föll honom in. Han levde för omkring 100 år sedan.

Denne Simon var en ivrig jägare, och därtill fiskare. Det berättas en söndag när han skulle gå till kyrkan i Åmot tog han metspö med sig, han hade ju tid till att kasta ut när han var på väg mot kyrkan och det lyckades att han fick en stor gädda, denna stack han in i en gärdesgård, och när han kom tillbaka hade gäddan fångat en hare i sitt gap.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

3
Trollkunnig
gubbe.

4768

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

4

Det berättas vidare om denne Simon och att hans gevär alltid hade sin bestämda plats över dörren, och så snart dör kom något villebråd in på Simons mark, begynte (Bössan)=geväret att skramla på väggen och då tog Simon geväret och sköt, han kunde sikta åt vilket håll som helst eller i luften villebrådet var hans.

En gång när han var ute på jakt hade han kommit in på annans mark, och mötte ägaren som fråntog Simon geväret utan vidare motstånd men yttrade "Detta skulle du icke gjort". Den som tagit geväret från Simon tyckte att han gjort ett gott kap men väl hemkommen började han gå runt omkring ett bord, han satte tummen mitt på bordet sedan gick han runtomkring, dag och natt och kunde icke förmås att upphöra, förrän man varit hos Simon och bett vackert och väl att han skulle släppa honom fri.

4768

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

5

Mästertjuv.

I min moders barndom (1860) levde här en knipslug tjuv, som kallades Tjuv-Eliasson, som ständigt gjorde besök hos bönderna i deras visthusbodar och källare.

Men då dessa voro på jakt efter Elias, på en plats, så var han på en aman. Det hände emellertid att tålamo- det hos bönderna tog slut. De sände bud efter länsmannen. Under tiden höllo bönderna vakt. De visste bestämt, att han höll hus i en mindre stuga, som beboddes av en gammal gumma . Men Elias hade nog märkt vad som stod på, han var strax färdig. (Det var en kall natt i februari) att i gummans kläder begiva sig iväg. Han låste dörren efter sig. Sedan gick han helt lugnt förbi vaktarna på vägen, som trodde det var gumman. Men äntligen kom länsmannen, genom- sökte stugan, men till deras harm var Elias försvunnen.

En gång var bemålde tjuv i ett bondhem och stal korn. Han hade sett när husbonden med sitt folk gick åt skogen, för att sätt potatis i svedja. Alla utom moren hade gått. Elias gick därför lugnt uppå vinden, men när han gick till- baka, fick moran se honom. Hon ropade högt på sin man, för hon tänkte då blev han nog rädd. Men Elias sade: "Att du

4768

inte skäms", för att ropa på Sven som inte är hemma så gick han lugnt sin väg. Tjuv-Elias var en mästertjuv, och for vida omkring i Södra Småland, han sade sig vara en "medlare " mellan rika och fattiga.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

6

4768

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

7

En bakvänd visa.

I fjol vid jul, då grisa min ko. Då kalva min så.
Då drunkna min märr uti solsken. Jag sadla min stövel,
jag smorde min häst. Och sporra bant jag på öra. Så red
jag över solen, där skogen gick ned. Där hang två murk-
nade brömsar. Där hang två präster, där sjöng två lik.
Där satt två brokiga hästar. Jag låg och satt jag dröm-
de den natt. Jag drömde den visan var bakvändesatt.

Den döve han hörde, den dumbe(?) han kvad. Den finger-
löse spelte på lira. Den blinde skulle ut och bese,
vad natten han månne lida. Så fick han se en så under-
lig ting. Den handlöse lekte med flickan sin. Jag låg
och satt o.s.v.

Det var två skator som bygga ett bo. De bygga ett bo på
vår loge. Det var två hönor som spände en hök. De flögo
med honom åt skogen. Jag låg och jag satt o.s.v.

4768

Laxen han kliver i eketopp och rister ned stora löv-
grenar och ekorren springer på havsens bott och vältrar
upp stora gråstenar. Jag låg och jag satt o . s.v.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

8

4768

I min barndom lärde jag denna psalm av min mormor,
som var född 1808.

O människa betänk all stund
emedan de månd leva
och äst vid välmakt frisk och sund
Mot Gud skall du ej sträva,
Ty tänkte var man där väl på,
Att ingen stund förbi må gå,
förutan kristliga tankar.

När ett slår, tänk där noga på,
att du en gång dö måste.
En evig Gud du dyrka så
av hjärtat hug och bräste,
Att när din själ skall skiljas hän
han må då upp i himmelen
utav hans änglar föras.

När tu slåt, skall du räkna på,
de två naturer Kristi,
som är sann Gud, sann man också

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

9

4768

Allsmäktig utan brister.
Två människor i Paradis
insatte Herren sig till pris
I äkta stånd tillsamman.

När tre slår, minns en Gudom sann,
uti tre personer, Gud, Fader, Son och Helige And
bekänna uti trone.
Gud fader har skapat ock Sonen visst,
har oss förlöst av all vår brist,
det lärer oss Guds Ande.

När fyra slår, du också märk
Evangelister fyra,
som skriva många Kristi verk.
Hans död och pina dyra.
Hans helga kläder hava de,
krigsknektar där med spott och spe,
I fyra delar skiftat.

När det slår fem, så se då upp,
på Kristi kors, och skåda, fem djupa sår uppe på hans kropp.
uppå hans kropp.

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

10

4768

Och tänkt uti vad våda, Din själ har stått
och du än står,
Så framt du ej försiktigt går,
Med de fem visa jungfrur.

När sex slår, du väl minnas lär
vad Gud uppå sex dagar
har skapat, Och än omsorg bär,
Allt till det bästa lagar.
Därnäst av Kristi lära märk.
På sex barmhärtighetens verk,
Att du dem ej förgäter.

När sju slår, förgät ej du
ditt Fader vår frambära,
Där uti äro bönder sju.
Som Kristus mänd' oss lära,
Kom ock ihåg, att med sju bröd,
vår herre Kristi i hungersnöd
Fyr'tusend män har spiset.

När åtta slår, tänk med en fart,
att på den åttond-dagen

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

11

4768

din Herre Krist omskuren vart,
Som uppfyllt haver lagen.
När åtta själar, Herren god
förskonte från den syndaflod.
Som förra världen dränkte.

När nio slår, du ej förgät,
att Kristus gav upp andan.
Vid nio efter Juda-sätt:
Då löstes upp de banden,
varmed oss Satan fängslat har,
med mörksens kedjor uppenbar,
och dödsens hårda välde.

När tio slår, tänkt väl på Gud,
att du med all flit bliver,
Vid all hans heliga tio bud,
och ingen synd bedriver:
Men har du fallit, skynda dig,
och ångra så den bitterlig
Och i ren kärlek vandra.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

12

4768

När elva slår, man tänka skall
elva ingen bliva,
När Judas gör det onda fall,
Dem Herren fullmakt giver,
Att läsa, binda med den makt,
synden igenom andens kraft,
Med himlens nycklar dyra.

När tolv slår, du betänk med flit,
den kristeliga trona,
Dess tolv artiklar med all nit,
Bevara som din krona;
Och Jesus på sitt tolfte år,
upp i det helga templet går,
Guds reda ord att lära.

När man betraktar så var stund,
Sket det oss till stor fromma,
Låt inte gå av din mun,
Ty Herren skall snart komma,
Som snaran fågeln i sitt strick.
Begriper i ett ögonblick,
Men stunden är förborgad.

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

13